

Koncepcja i założenia w zakresie dostępności e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim

Dostępność e-materiałów dydaktycznych w grupie abstrakt lekcji w języku angielskim z e-podręczników do 10 przedmiotów stworzonych w ramach PO KL dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim

Koncepcja zawiera specyficzne wymagania w zakresie dostępności e-materiałów dydaktycznych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, dotyczących abstraktów lekcji w języku angielskim z e-podręczników stworzonych w ramach PO KL (krótkie streszczenia lekcji przedmiotowej - matematyka, informatyka, geografia, fizyka, chemia, biologia, przyroda, język polski, historia, wiedza o społeczeństwie, w języku angielskim ze słowniczkiem podstawowym i nagraniem lektorskim).

Abstrakt, zgodnie z założeniami projektu, to krótkie streszczenia lekcji przedmiotowej w języku angielskim z e-podręczników przygotowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 (tłumaczenie treści z e-podręczników, ewentualnie wzbogacone o treści dodatkowe), ze słowniczkiem podstawowym i nagraniem lektorskim. Integralną częścią abstraktu poza tekstem jest scenariusz lekcji i minimum dwa multimedia. Całość e-materiału dydaktycznego jest przygotowana w języku angielskim i umożliwia realizację pełnej godziny lekcyjnej. Scenariusz lekcji zostanie przygotowany w języku polskim i angielskim.

WYMAGANIA

– opis wymagań wobec e-materiałów dydaktycznych (z uwzględnieniem sposobu wykorzystania)

Wymagania stanowią uzupełnienie do wymagań określonych w ramach koncepcji i założeń do abstraktów oraz standardów jakości (merytoryczno-dydaktyczny, funkcjonalny, dostępności, edytorsko-graficzny i techniczny), umożliwiających stworzenie abstraktów lekcji w języku angielskim do 10 przedmiotów.

E-materiały w typie abstrakt muszą spełniać wymagania techniczne określone w dokumentacji platformy www.epodreczniki.pl

Przy formułowaniu wymagań w zakresie adaptacji abstraktów do potrzeb i możliwości uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim uwzględniono (w miarę możliwości):

- zalecenia w zakresie rozwijania i kształcenia kompetencji kluczowych (określone w *Zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie; (2006/962/WE)* [porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie; inicjatywność przedsiębiorczość], których realizację zakłada podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie poszczególnych przedmiotów,
- zasady pracy z dzieckiem z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (między innymi: indywidualizacji w zakresie stosowanych metod, środków i organizacji pracy w stosunku do charakteru zaburzeń, systematycznych oddziaływań, elastyczność działań, pogłębienia, stopniowania trudności, systematyczności, trwałości wiedzy – wielokrotne powtarzanie nabytej wiedzy i umiejętności, kształtowania pozytywnej atmosfery uczenia się, aktywizacji).

E-materiały dydaktyczne – abstrakty lekcji w języku angielskim z e-podręczników (streszczenie lekcji przedmiotowych: matematyka, informatyka, geografia, fizyka, chemia, biologia, historia, języka polskiego, wiedzy o społeczeństwie, w języku angielskim ze słowniczkiem podstawowym i nagraniem lektorskim w wersji ostatecznej - lekcje z e-podręczników przygotowanych w PO KL), w celu adaptacji ich do potrzeb i możliwości uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim powinny spełniać następujące wymagania:

1. Streszczenia umieszczone w e-materiałach powinny być formułowane przystępnym językiem, wykorzystany w nich zasób słów należy ograniczyć do zestawu niezbędnego dla zrozumienia prezentowanego tekstu. Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną mają trudność z zastosowaniem w praktyce poznanego słownictwa (choć czasami wiele słów pamiętają, nie potrafią ich właściwie użyć).
2. E-materiały uwzględniają trudności uczniów ze zrozumieniem pojęć, definicji, reguł, stosując wizualizację, wprowadzając podział tekstu na krótsze fragmenty, ilustrując fragmenty dotyczące bardziej abstrakcyjnych pojęć w różny sposób. Zadaniem e-materiału jest przede wszystkim wskazanie praktycznej przydatności poznanych pojęć, definicji, reguł, zjawisk, procesów, a nie ich mechaniczne zapamiętanie i odtwarzanie.

3. Umieszczone w e-materiale schematy, infografiki, mapy, tablice, modele, mapy myśli i inne formy wizualizacji są przygotowane w sposób przejrzysty i uproszczony, dostosowany do percepcji ucznia. Proces poznawczy powinien rozpoczynać się od treści konkretno – obrazowych i najbliższych dziecku. Aby wizualizacja spełniła swoje zadanie, musi uwzględniać ograniczenia dziecka w zakresie spostrzegania, które jest niedokładne, wybiórcze oraz często zaburzone w zakresie analizy i syntezy.
4. Abstrakty powinny umożliwiać podsumowanie wiedzy uzyskanej z wydzielonego fragmentu streszczenia, powtórzenie najważniejszych informacji oraz powrót do tych treści, które wymagają powtórnego przeczytania. Umożliwi to porządkowanie wiedzy, jej systematyczne powtarzanie i utrwalanie. Dzielenie treści na mniejsze fragmenty to ważny element w pracy z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną ze względu na potrzebę większej liczby powtórzeń w celu utrwalenia zapamiętanych informacji.
5. Ważniejsze terminy czy nowe pojęcia powinny być zaznaczone w tekście. Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną ma problemy z korzystaniem z tekstu ciągłego, wyodrębnieniem z niego informacji ważnych, nowych, istotnych dla dalszej pracy z abstraktem. Wymaganie uwzględnia trudność ucznia w zakresie korzystania z tekstu ciągłego oraz selekcji informacji i ich porządkowania.
6. Pytania, zadania, polecenia stosowane w tekście powinny uwzględniać trudności uczniów związane z myśleniem przyczynowo – skutkowym, abstrakcyjnym, słowno-pojęciowym oraz rozumieniem lub formułowaniem problemów czy orientacją w czasie i przestrzeni. Wymaganie dotyczy zarówno formy tych zadań, jak i treści.
7. E-materiały powinny prowadzić ucznia poprzez poszczególne etapy samodzielnego zdobywania wiedzy ze względu na jego małą samodzielność podczas wykonywania zadań. Uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim cechuje często mała wiara we własne możliwości. Mają oni trudność z dokonaniem oceny, czy poprawnie wykonali wybrany etap podejmowanej aktywności. Dlatego potrzebują wsparcia w procesie uczenia się, aby mogli mieć poczucie bezpieczeństwa w drodze do wiedzy.

8. E-materiał powinien umożliwiać uczniowi zastosowanie uzyskanych informacji w praktycznym działaniu. Wymaganie ma na uwadze potrzebę przełożenia zdobywanej wiedzy na jej praktyczną przydatność w życiu oraz zwrócenie uwagi na potrzebę podania wzorca, w jaki sposób należy to zrobić. Praktyczne zaangażowanie ucznia ułatwia także zrozumienie informacji i angażuje emocje, wpływając na trwałość ich zapamiętania oraz zrozumienie.
9. Abstrakty matematyczne oraz te dotyczące doświadczeń i eksperymentów z przedmiotów przyrodniczych powinny być wspomagane materiałami graficznymi, pokazami, propozycjami szablonów wykonania/ schematów ... (np. geometria). Ze względu na ograniczone niepełnosprawnością intelektualną możliwości poznawcze ucznia, istnieje konieczność szczególnego dostosowania realizacji podstawy programowej w obszarze edukacji przyrodniczej i matematycznej. Stąd wyróżnienie tego wymagania jako odrębnego. Trudności dotyczą szczególnie złożonych strategii poznawczych, abstrakcyjnego myślenia, analizowania i wnioskowania.
10. E-materiał powinien zawierać nawiązanie do informacji już posiadanych przez ucznia przed wprowadzeniem nowej wiedzy, ułatwiając mu łączenie tych treści. W związku z trudnościami z zapamiętywaniem wiedzy, praktycznym jej wykorzystywaniem oraz logicznym myśleniem pozwalającym wiązać ze sobą informacje, sytuacje, zjawiska, procesy ważnym wsparciem jest wskazywanie uczniowi tych wzajemnych relacji.
11. E-materiał powinien wspierać zaangażowanie i zainteresowanie ucznia podczas realizacji proponowanych w nim działań ze względu na jego zwiększoną męczliwość i małą zdolność do koncentracji uwagi.
12. E-materiał powinien być tak skonstruowany, aby uwzględniał wolne tempo pracy ucznia. Należy pamiętać, że istnieją czasem znaczne indywidualne różnice między uczniami. Na tempo pracy ucznia wpływa wiele czynników, np. jego zainteresowanie tematyką e-materiału czy elementy ujęte już w poprzednich wymaganiach takie jak: jasność przekazu, różnorodność zadań lub form przekazu treści. Dlatego w tym wymaganiu uwzględniono tylko te czynniki, których nie wskazano powyżej.

PRZYKŁADOWE TEMATY E-MATERIAŁÓW REKOMENDOWANE DLA BENEFICJENTÓW KONKURSOWYCH

Abstrakty dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim powinny dotyczyć przede wszystkim tematyki z życia codziennego, odnoszącej się do doświadczeń osobistych uczniów lub łatwo dostępnego doświadczeniu uczniowskiemu poprzez praktyczne działanie.

Przykładowe tematy:

- język polski: gotować każdy może, rodzina, dom ojczyzna, jak grzecznie zwracać się do innych itp.;
- chemia: ochrona powietrza, woda jako podstawa wszelkiego życia, przyczyny psucia się żywności itp.

KRYTERIA OCENY SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE ADAPTACJI DLA DANEJ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Przedstawione w tabeli (spełnia/nie spełnia) zamieszczonej poniżej

Uwagi

Znacznym utrudnieniem w abstraktach będzie odbiór tekstu w języku angielskim, należy zwrócić szczególną uwagę na mocne powiązanie tego tekstu ze słownictwem wynikającym z podstawy programowej języka nowożytnego.

Lp.	WYMAGANIE	KRYTERIA OCENY SPEŁNIENIA WYMAGAŃ W ZAKRESIE ADAPTACJI ABSTRAKTU	SPEŁNIA	NIE SPEŁNIA	Uwagi
1.	Streszczenia, filmy, audiobooki umieszczone w e-materiale powinny być formułowane przystępnym językiem, wykorzystany w nich zasób słów powinien być ograniczony do niezbędnych dla zrozumienia prezentowanego tekstu	krótkie i proste zdania			obowiązkowo spełnia
		istnieje możliwość odsłuchania całego tekstu streszczenia lub wybranego fragmentu			obowiązkowo spełnia
		w razie potrzeby uczniów może przejść od streszczenia do konkretnej treści w języku polskim zawartej w e-podręczniku lub innych e-materiałach			wariantowo spełnia
		w razie potrzeby uczniów może przejść od streszczenia do jego tłumaczenia na język polski			wariantowo spełnia
		trudniejsze nowe słowa są wyjaśnione np. poprzez odesłanie do słowniczka i/lub wizualizację ułatwiającą ich zrozumienie			obowiązkowo spełnia
		tekst pojawiający do odczytania przez ucznia umieszczony na takim tle, aby nie zaburzał jego czytelności			obowiązkowo spełnia
		wypowiedzi odtwarzane w formie głosowej prezentowane są powoli i z poprawną dykcją, istnieje możliwość zwiększenia ich głośności oraz stosowane są krótkie pauzy pozwalające uczniom zastanowić się nad usłyszanym tekstem			obowiązkowo spełnia
		tekst zapisany jest czcionką czytelną dla ucznia (proponowany Open Sans12)			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – sześć kryteriów spełnionych obowiązkowo i jedno kryterium z wariantów do wyboru			
2.	E-materiał uwzględnia trudności uczniów ze zrozumieniem pojęć, definicji, reguł stosując wizualizację, wprowadzając	całość streszczenia jest podzielona na krótsze fragmenty stanowiące zamkniętą tematycznie całość			obowiązkowo spełnia

	podział tekstu na krótsze fragmenty, ilustrując fragmenty dotyczące bardziej abstrakcyjnych pojęć w różny sposób.	nowe pojęcia lub definicje, reguły, zjawiska są ilustrowane w sposób pozwalający przybliżyć je uczniowi			obowiązkowo spełnia
		definicje, reguły prezentowane w abstrakcie są wykorzystywane do praktycznego działania uczniów (zadania interaktywne, polecenia bazujące na filmach, planszach, modelach) w celu sprawdzenia ich rozumienia przez ucznia			obowiązkowo spełnia
		dostępność treści jest zwiększona przez pokazy (ilustracje), interaktywne wizualizacje, stymulacje polisensoryczne, wizualne pomoce dydaktyczne (ilustracje, modele przestrzenne, szablony, schematy, plansze, tablice, fotografie, mapy, infografiki, mapy myślowe, filmy), audiobooki (np. teksty lektur, fragmenty tekstów popularnonaukowych)			obowiązkowe umieszczenie co najmniej 2 materiałów zwiększających dostępność e-materiału
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo			
3.	Umieszczone w e-materiale schematy, infografiki, mapy, tablice, modele, mapy myśli i inne formy wizualizacji są przygotowane w sposób przejrzysty i uproszczony, dostępny percepcji ucznia.	mapy, schematy, ilustracje, infografiki są uproszczone, zawierają tylko najważniejsze informacje, pozbawione są zbędnych szczegółów			obowiązkowo spełnia
		opisy materiałów graficznych są wykonane co najmniej czcionką Open Sans 10, są zapisane w krótki, jasny sposób, jednym rodzajem czcionki oraz tak rozmieszczone, aby ułatwić ich odczytywanie uczniom			obowiązkowo spełnia
		wizualizacja jest prawidłowo dobrana do prezentowanej treści – umożliwia wyjaśnienie i przybliżenie uczniowi prezentowanych informacji			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
4.	Abstrakty powinny umożliwiać	po każdym wydzielonym fragmencie streszczenia istnieje możliwość sprawdzenia			

	podsumowanie wiedzy uzyskanej z wybranego fragmentu streszczenia, powtórzenie najważniejszych informacji oraz powrót do tych treści, które wymagają powtórnego przeczytania.	przez ucznia zrozumienia przeczytanego tekstu poprzez krótkie ćwiczenia w tym interaktywne lub umieszczone pytania			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje po wykonaniu ćwiczenia lub udzieleniu odpowiedzi na pytanie informację zwrotną			obowiązkowo spełnia
		istnieje możliwość powrotu do treści wymagających powtórzenia w wypadku niepoprawnie wykonanego zadania lub jego części			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
5.	Ważniejsze terminy czy nowe pojęcia powinny być zaznaczone w tekście	ważniejsze terminy lub stwierdzenia wyodrębnione są czcionką bold lub wykorzystane jest znaczenie za pomocą kolorów czy podkreślenia			obowiązkowo spełnia – można wybrać jeden sposób zaznaczania
		wybrany sposób zaznaczenia jest stosowany w jednolity sposób we wszystkich abstraktach			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje informację, dlaczego pojawiły się w tekście konkretne zaznaczenia			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
6.	Pytania, zadania, polecenia stosowane w tekście powinny uwzględniać trudności uczniów związane z myśleniem przyczynowo – skutkowym, abstrakcyjnym, słowno-pojęciowym oraz rozumieniem lub formułowaniem problemów czy orientacją w czasie i przestrzeni.	uczniowie otrzymują podpowiedzi ułatwiające im udzielenie odpowiedzi			wariantowo spełnia
		zadania stawiane przed uczniem powinny zaczynać się od prostych dostępnych uczniowi w celu wywołania pozytywnej motywacji do dalszej pracy z e-materiałem			obowiązkowo spełnia
		proponowane zadania, ćwiczenia, pytania są zróżnicowane pod względem trudności, aby uczeń mógł wybierać zależnie od swoich możliwości			obowiązkowo spełnia

		zadania powinny być zróżnicowane pod względem ich struktury: np. układanki, wykreślanki, krzyżówki, domino, zadania z luką, kolorowanki, na dobieranie, labirynt itp.			obowiązkowo spełnia
		pytania, polecenia są ilustrowane w sposób ułatwiający zrozumienie ich treści			wariantowo spełnia
		w wypadku zadań złożonych uczeń powinien mieć możliwość sprawdzenia poprawności wykonania zadania po każdym etapie i dokonania korekty, jeśli zajdzie taka potrzeba			obowiązkowo spełnia
		należy unikać pytań przekrojowych, pytania problemowe powinny dotyczyć tylko sytuacji praktycznych			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – pięć kryteriów spełnionych obowiązkowo i co najmniej jedno z podanych wariantowo			
7.	E-materiał powinien prowadzić ucznia poprzez poszczególne etapy samodzielnego zdobywania wiedzy.	instrukcja dotycząca korzystania z e-materiału jest napisana prostym, jasnym językiem, wyraźnie zaznaczone są poszczególne etapy aktywności ucznia			obowiązkowo spełnia
		uczeń zawsze może cofnąć się w swoich działaniach i zacząć pracę z e-materiałem od wybranego przez siebie miejsca			obowiązkowo spełnia
		zawarte w e-materiale zadania powinny zawierać wzorzec ich wykonania dla ucznia			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			
8.	E-materiał powinien umożliwiać uczniowi zastosowanie uzyskanych informacji w praktycznym działaniu.	treść abstraktu prezentuje przydatność praktyczną przekazywanych informacji			obowiązkowo spełnia
		e-materiał zawiera zadania wymagające od ucznia praktycznego zastosowania zdobytej wiedzy			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – dwa kryteria spełnione obowiązkowo			

9.	Abstrakty matematyczne, oraz dotyczące doświadczeń i eksperymentów z przedmiotów przyrodniczych powinny być wspomagane materiałami graficznymi, pokazami, propozycjami szablonów wykonania/schematów... (np. geometria).	instrukcje do doświadczeń i eksperymentów są rozpisane szczegółowo, każdy etap jest wyraźnie wydzielony			obowiązkowo spełnia
		wybrane etapy instrukcji są ilustrowane za pomocą filmów instruktażowych, schematów, rysunków			wariantowo spełnia
		etapy procedury badawczej są wyodrębnione			obowiązkowo spełnia
		uczeń uzyskuje pomoc w wypadku opisu wyników oraz formułowania wniosków (np. podane są propozycje do wyboru, występują zdania z luką do uzupełnienia, uczeń dobiera poprawne stwierdzenia)			obowiązkowo spełnia
		zadania matematyczne (np. geometria) wykorzystują wizualizację np. szablony, wzorce, modele w tym multimedialne			wariantowo spełnione
		wykorzystywane są w e-materiale tabele, wykresy, diagramy			wariantowo spełnione
		odwoływanie się do konkretów w zadaniach i streszczeniach			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – cztery kryteria spełnione obowiązkowo i co najmniej 1 kryterium opisane wariantowo			
10.	E-materiał powinien zawierać nawiązanie do informacji już posiadanych przez ucznia przed wprowadzeniem nowej wiedzy, ułatwiając mu łączenie tych treści.	przed podaniem nowych treści przedstawione są w formie skróconej informacji, które uczeń już powinien znać w formie zapisu tekstowego i/lub graficznego			wariantowo spełnia
		w tekście lub multimediami abstraktu występują powiązania nowych informacji ze znanymi już uczniowi			wariantowo spełnia
		Spełnienie wymagania – spełnione co najmniej jedno kryterium opisane jako wariantowe			
11.	E-materiał powinien wspierać zaangażowanie i zainteresowanie ucznia podczas realizacji proponowanych w nim działań.	dobór tekstów do abstraktów powinien uwzględniać ich walor praktyczny, nie tylko w zakresie treści danego przedmiotu, ale również w zakresie słownictwa w języku			obowiązkowo spełnia

		angielskim wykorzystywanego w abstrakcie			
		abstrakt umożliwia zaangażowanie polisensoryczne ucznia w procesie uczenia się			obowiązkowo spełnia
		zadania w abstrakcie są zróżnicowane pod względem oczekiwanych od ucznia aktywności			obowiązkowo spełnia
		film zawiera tylko niezbędne informacje, unika się nadmiaru przekazywanych treści			obowiązkowo spełnia
		wizualizacja przekazywanych w e-materiale informacji jest spójna z prezentowaną tematyką i bliska uczniowi (odwołuje się do obrazów dostępnych możliwościom percepcyjnym ucznia)			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – pięć kryteriów spełnionych obowiązkowo			
12.	E-materiał powinien być tak skonstruowany, aby uwzględniał wolne tempo pracy ucznia	e-materiał umożliwia wariantowość pracy ucznia zależnie od jego indywidualnego tempa – są etapy, które powinien przejść w pierwszej kolejności oraz propozycje kolejnych działań			obowiązkowo spełnia
		proponowane aktywności ucznia nie wymagają od niego długich opisów, znacznej kreatywności, samodzielnego wnioskowania, określania związków przyczynowo-skutkowych lub wyjaśniania pojęć abstrakcyjnych czy też złożonych procesów i zjawisk lub odtwarzania definicji, terminów			obowiązkowo spełnia
		zapropozowane zadania mają prostą formę i zawierają podpowiedzi na różnym poziomie			obowiązkowo spełnia
		Spełnienie wymagania – trzy kryteria spełnione obowiązkowo			